

ἀτομικὸ κέρδος μόνον τῶν λίγων, κάνει περιττὴ τὴν ἀνθρώπινη ἐργασία γιὰ ὠφελεία τοῦ κεφαλαίου μόνον. Τὸ κεφάλαιο πασιφύει πάντα νὰ παράγῃ ὅσο μπορεί περισσότερο μὲ ὅσο μπορεί λιγότερα χέρια, πετώντας ἔτσι ἀνθρώπους ἀνεργούς στὸ δρόμο, κἀ νώντας περιττὴ τὴν ἐργασίαν κ' ἔτσι προβληματικὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς μεγάλου μέρους τῆς κοινωνίας. Μιὰ σοσιαλιστικὴ ὁργάνωση τῆς κοινωνίας ὅμως θάχῃ πρώτη ἔγνια τῆς τῶν κανονισμῶν τῆς παραγωγῆς, τὸν περιορισμὸ τῆς μόνον στὰ χρειαζούμενα τῆς κοινωνίας. Καὶ λόγος εἶναι γιὰ νὰ μὴ ξοδεύονται ἄδικα ἀνθρώπινες δυνάμεις. Οἱ μηχανεὶ, οἱ ἐφευρέσεις, ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν σ' ἓνα σοσιαλιστικὸ καθεστῶς θὰ χρησιμεύουν πάντα στὸ νὰ οἰκονομούνται ὅσο μπορεί περισσότερες ἀνθρώπινες δυνάμεις, ὅχι γὰρ νὰ ξενήν τὸ κέρδος τῶν κεφαλαίουχων καθὼς σήμερα, μὰ γιὰ νὰ φέρῃ περισσότερο ἐλεύθερο καιρὸ στοὺς ἐργάτες νὰ φροντίζουν καὶ γι' ἄλλους τοὺς ἀνάγκες, νὰ μορφώνουν τὸ πνεῦμα τους, νὰ πολεμῶν τὴ ζωὴ καὶ αὐτοί, σὰν ἄνθρωποι ποὺ εἶναι. Ὅταν κάτοχος τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς εἶναι ἡ κοινωνία ἰδικ, μόνος σκοπὸς τῆς θανάσιμης μεγαλήτερης εὐημερίας ὅλων τῶν μελῶν τῆς, τὸ ὅσο μπορεί λιγότερο ἐπιβάρυνά τους μ' ἐργασία περιττὴ κ' ἡ ὅση μπορεί περισσότερο ἀνάπτυξη τῶν φυσικῶν δυνάμεων κ' ἰδιοτήτων τους. Ὅχι ἡ ἐξάρτηση τοῦ ἀτόμου ἀπ' τὴς ὑλικῆς ἀνάγκες, καθὼς εἶναι σήμερα ὁ κανὼνας, μὰ τὸ ὅσο εἶναι δυνατόν περισσότερο λευτερώματά του ἀπ' αὐτές, ὥστε νὰ νοιώτῃ μιὰ ἐνέργεια πλεονέκτηση στὴς πνευματικὲς προσπάθειες, ποὺ εἶναι πρὸς ἕξιν τοῦ ἀνθρώπου, στὸ ζήτημα καὶ τὸ νίκημα τῆς φύσης, στὸ ζεδιάλυμα τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἐφευρετικοῦ του, αὐτὸ ποὺ σήμερα μέσα στὰ παιδοῦκλια τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν ἔκαμε τόσες κατὰ πλῆθος προόδους, σὲ τί ἐφευρέματα δὲ θὰ προχωρήσῃ μὲ τὴ συνείδηση πὺς αὐτὰ θὰ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου καὶ ὅχι μόνον γιὰ τὸ κέρδος ἀτόμων, μὲ τὴν προσπάθεια νὰ μικρύνῃ ὁλόκληρὰ τὸ ἀπαιτούμενο ποσὸ ἐργασίας γιὰ τὴν ὑλικὴ συντήρηση μιᾶς κοινωνίας, πλατύνοντας ἔτσι τὸ διαθέσιμο καιρὸ γιὰ τὴ διανοητικὴ ἀπόλαυση καὶ ἀνάπτυξή της. Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ σοσιαλισμὸς σήμερα τὴ μεγαλήτερη ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ ἰδανικοῦ του τὴ στηρίζει στὴν πρόοδο τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, στὸ δυνατό χάρις σ' αὐτὲς νὰ περιοριστῇ ἡ ἀναγκαία ἐργασία γιὰ τὴν ὑλικὴ συντήρηση τῆς κοινωνίας.

στὸ ἐλάχιστο ὄριο. Ἔτσι μόνον ἡ ἐργασία τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας ἀπὸ μέσο πλουτισμοῦ καὶ καλοπέρασης καὶ ἀκολασίας τῶν λίγων, καθὼς εἶναι σήμερα, γίνεται μέσο τῆς συντήρησης, τοῦ πλουτισμοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας. Κι αὐτὸ τὸ ἰδανικὸ τραβάει στὸ πλῆρωμά του ὅχι γιὰ τὴν συμπεριφέρει μὲ τὴ λογικὴ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐκείδουσα ἡ λογικὴ καὶ τὸ ἀναγκαστικὸ ζετούλιγμα τῶν πρῶτων, ποὺ εἶναι τὰ θέματα τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τὸ θετικὸ ἔδαφος ποὺ ἀγωνίζεται παντοῦ στὴς μέρες μας ἡ Κοινωνιστικὴ ἰδέα.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελώνει)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Φίλιππε Νουμά,

Στὸ ἄρθρο τοῦ «Σοσιαλισμὸς καὶ Γλῶσσα» ὑποστηρίζοντας, ὅτι ὁ δημοτικιστὴς πρέπει νὰ εἶναι καὶ σοσιαλιστὴς καὶ τανάπαλιν, ὁ φίλος Βασιλικὸς μὲ ξαναθυμήθηκε μὲ τὴ φράση «ὁ ἀστὸς, ποὺ θὰ πτύχῃ νάναι δημοτικιστὴς θὰ προτιμήσῃ νὰ μὲνῃ ἡ βασιλεία τῆς καθαρῆς γλώσσας παρὰ νὰ νικήσῃ ἡ δημοτικὴ; ἂν πρόκειται νὰ νικήσῃ τοῦτη μὲ τὸ πῆγμα τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας, εἶναι βέβαια κατὰ τὴν αὐτονοούμενην ἀστικὴν ψυχολογίαν καὶ ποὺ ἡ νῦν ὁμιλία τοῦ Ραμὰ τὸ δείχνει φῶς φανερὰ».

Ὁμολογῶ τὰ παραπάνω ἄλλη μιὰ φορὰ, ἐάν ἐννοεῖται ὁ Βασιλικὸς μὲ τὸ πῆγμα τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας ἐννοεῖ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ Κράτους. Διότι γιὰ καμμιά κυριαρχία καμμιάς τάξεως δὲν ἐνδιαφερόμαι. Ἀλλὰ μιλώντας γιὰ πρόοδο, ἢ γιὰ ἀποσύνθεσιν, γιὰ καλὸ, ἢ γιὰ κακὸ, μιὰ προϋπόθεσις θέτω, τὴν πρόοδο, τὸ καλὸ ἢ τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Κράτους, ποὺ θὰ μ' ἐνδιαφέρει πολὺ ὅσο ἀναγνωρίζω πὺς οἱ γύρω μας λαοὶ δὲ φαντάζονται ὅτι ἐτελείωσε ἡ ἐποχὴ τῆς ἀμιλλας μεταξὺ τῶν λαῶν.

Καὶ λοιπὸν ὁ ἀστὸς ἐγώ, ποὺ δὲν ἐνδιαφερόμαι γιὰ καμμιά τάξιν, γιὰ καὶ δὲ γνωρίζω τὸν τόπον μου τάξεις, ἀλλὰ προσωρινὰς οἰκονομικὰς κατὰτάξεις ἀτόμων, θέλω τὴ βασιλείαν τῆς δημοτικῆς γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Κράτους, γιὰ τὸ ὅποιον ἐνδιαφερόμαι.

Καὶ πιστεύω πὺς ἡ δημοτικὴ θὰ βοηθήσῃ τὸ

μεγάλωμα τῆς δυνάμεως τοῦ κράτους ὅχι γιὰ τὴν «θα κάμει ζωτικότερη τὴν τάξιν μου» (τὴν ἀστικὴν;!!) ἀλλὰ γιὰ τὴν δημοτικὴν θ' ἀναπλασθῇ ἡ ἐκπαίδευσις καὶ θὰ γίνῃ ἀνώτερη ἢ ὅλη μόρφωσις τῆς μιᾶς κοινωνικῆς τάξεως, τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ χωρίζεται σ' ἐπίπεδα μορφώσεως ὅπως καὶ σὲ κατὰ τάξεις οἰκονομικὰς. Καὶ γιὰ τὴν παρόμοιαν πίστην, γιὰ τὴν δύναμιν τοῦ Κράτους τὴ φαντάζομαι σὰν τὸν ὄγκον μιᾶς πυραμίδας, ποὺ τὴ βάση της τὴν ἀποτελεῖ ὁ πληθυσμὸς καὶ τὸ ὕψος της ἡ πνευματικὴ μόρφωσις. Ὅσο λοιπὸν τὰ παράλληλα στὴ βάση της ἐπίπεδα (οἱ μορφωμένοι πληθυσμοὶ) εἶναι μεγαλειότερα καὶ ἐφθασαν ψηλότερα, τόσο ὁ ὄγκος τῆς πυραμίδας, ἡ δύναμις τοῦ Κράτους, αὐξάνει.

Πεπεισμένος, ἄρα, ὅτι ἀγωνίζομαι γιὰ τὴν δημοτικὴν ἀγωνίζομαι ὅχι γιὰ τὴν κυριαρχίαν ἢ τὸ συμφέρον τῆς Α ἢ Β τάξεως, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἀνύψωμα τῆς μιᾶς τάξεως, τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ γιὰ τὸ μέγαλωμα τῆς δυνάμεως τοῦ Κράτους, δὲ θὰ παύω νὰ ἐνδιαφερόμαι γιὰ τὴν δημοτικὴν καὶ οὐτε θὰ σκεπτόμαι τὸν ἐξυτὸ μου οὐτοπιστὴ. Τουναντίον θὰ ἐξακολουθήσω ν' ἀποτεινόμενος μὰζι μὲ τοὺς δημοτικιστὰς τῆς Πόλεως καὶ τῆς Ἀθήνας στὸ λαόν, μὴ λησμονώντας τὸ γεγονός τὸ ἱστορικὸ καὶ τὸ καθημερινὰ βεβαιούμενον, ὅτι ἀπὸ τὴν κατὰτάξιν (τὴν ἀστικὴν καὶ τὴν μορφωμένην) θ' ἀποκτήσουμε καὶ στὸ μέλλον, ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, τοὺς ἀξιότους ὁπαδοὺς τῆς δημοτικῆς, ποὺ θὰ τὴν ἐπιβάλουν μιὰ μέρα στὸ σύνολον, ὑποβάλλοντας τὴν κατὰτάξιν (τὴν ἀμόρφωτον) τὴν ἀλήθειαν. Καὶ θ' ἀποτεινόμενος σὲ ὅλους γνωρίζοντας ὅτι οἱ πρὸς κολλημένοι μετὰ τοὺς δασκάλους τὴν πρόληψιν εἶναι οἱ πρὸς ἀμόρφωτοι (ἡ κατὰτάξιν τῶν προλεταρίων καὶ τῶν μικροαστῶν νὰ ποῦμε).

Τοῦτο ἴσα ἴσα συναισθανόμενοι οἱ συντάκτες τοῦ «Μέλλοντος» καὶ οἱ ῥήτορες τῆς Κοινωνιολογικῆς Ἑταιρίας, σὰν πρακτικοὶ σοσιαλισταὶ ποὺ θέλουν νὰ εἶναι καὶ ὅχι ἰδεολόγοι εἰλικρινεῖς (ὅπως εἶναι ὁ Βασιλικὸς) μετὰχειρίζονται γιὰ νὰ παρασύρουν μὲ τὸ κόμμα τους τοὺς ἀμόρφωτους, σὰν ὄργανον ἐπιτήδειον τῆς ψευτίας, τὴν καθαρῆς γλώσσας. Γιὰ τὴν οἱ πρακτικοὶ σοσιαλισταὶ, οἱ ἀπανταχοῦ καὶ οἱ τῆς Ἀθήνας, δὲν εἶναι ἐπαναστάτες κατὰ τῆς προλήψεως, ἀλλὰ δημαγωγοὶ ὑποστηρικταὶ τῆς μιᾶς παμμίγιστης προλήψεως τοῦ ἐρχομοῦ τῆς χρυσῆς ἐποχῆς.

Καὶ τὰ δημαγωγοὶ διάλεξαν τ' ὄργανον τῆς ψευτίας τὴν καθαρῆς γλώσσας. Ὡστε ὁ ἀστὸς ἐγὼ θὰ ἐξακολουθήσω νὰ εἶμαι δημοτικιστὴς ὡς τὴν ὥραν ποὺ θὰ μεταβληθῇ συνειδητὰ ἡ ἐξελίξις σὲ δημαγωγόν, ποὺ θὰ εἶναι ἡ ὥρα ποὺ οἱ δημοτικισταὶ θὰ γίνουν σοσιαλισταὶ.

Ἀθήνα, 10 Ἀπριλίου 1909.

Μὲ πολλὴν φιλίαν
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

γεμάτο ὑποσχόταν πολὺ ὁμορφες στιγμὲς στὸ Λάρι.

Καθίσαμε στὸν καναπέ καὶ ἔρχισε κίνησις νὰ μοῦ ἀραδιάξῃ παραπάνω καὶ νὰ μ' ἐρωτᾷ τί εἶταν αὐτὸ τὸ πρῶμα νὰ τὴν ξεχάσω, ἐνῶ ἐκεῖνη δὲν ἔπαυε οὔτε ἓνα λεπτό νὰ μ' ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὲ συλλογάζεται. Τὰ συνειδημένα της.

Μὰ δὲν πρέπει νὰ μὲ παραινέσῃς, ὅταν μάλιστα σκεφτεῖς πὺς εἶσαι.

— Ἀ ναι, ἀλήθεια, εἶσαι πρὸς, τώρα, μόνον τὸ θυμήθηκα! Καὶ πὺς πέρασες; πὺς μου. Εἶναι τὸ μέρος ὁμορφῆς; ἔχει ὠραίες τοποθεσίας; ἔχει δέντρα; νερά; φαίνεται ἡ θάλασσα, ἔχει λουλούδια πολλὰ, μενεξέδες, ρόδα;

— Βέβαια, ὅλ' αὐτὰ τὰ βρίσκεις ἐκεῖ. δὲ φαντάζεσαι πόσες φορὲς σὲ συλλογίστηκα.

Ἀλήθεια; Μερσί. Ὡ, δὲν ξέρεις πράγματι πόση ἀνάγκη εἶχα κ' ἐγὼ ἀπὸ 'να ταξιδί. Δὲν αἰστανόμαι διόλου καλὰ τὸν ἐαυτόν μου, καθυμέρα ἀδυνατίζω, τὸ αἰστανόμαι σὲ κάθε στιγμὴ.

— Ὅχι δὲ, μὴν τὸ λές καλὰ εἶσαι, πολὺ καλὰ. ἐγὼ τουλάχιστον ποτὲ μου δὲ σὲ εἶδα ἔτσι ὁμορφῆ... Ἐδῶ στράφηκε νὰ δεῖ στὸν καθρέφτη, ἀλλὰ καὶ μέσα μόνον ἑμένα εἶδε, ποὺ τὴν κοίταζα χαμογελώντας ἀπομείνα ἀπὸ τὸν καθρέφτη κ' ἐγώ.

— Σὲ παρακαλῶ, δὲν πηγαίνουμε ἐκεῖ κοντὰ στὸ παράθυρο; ἐδῶ δὲν κάθεται καλὰ... κάνει ζέστη.

— Ὅπως θές... εὐχαρίστως.

Δυὸ καρέκλες τοποθετήθηκαν ὡραία. Μιὰ στὸ παράθυρο δίπλα καὶ ἀναγκαστικὰ ἡ ἄλλη δίπλα στὸν καθρέφτη.

— Ἀλήθεια, σὲ βρίσκω πολὺ καλὰ. Δὲ σοῦ πιστεύει κανένας εὐκολὰ πὺς εἶσαι ἄρρωστη.

— Ἀλήθεια μοῦ τὸ λές; —Κ' ἐρρίξε πάλι μιὰ ματιά, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ τώρα, στὸν καθρέφτη, κίνημα ποὺ μὴ στενοχώρησε, γιὰ τὴν ἀντελήφθηκε πὺς τὴν εἶδα. —Κι ὅμως ἔχω λόγους νάμαι στενοχωρημένη. Ὁ ἄντρας μου ἔφυγε πάλι γιὰ ὑποθέσεις στὴ Γερμανία καὶ θὰ λείπει κάπου τέσσερις μῆνες, τὰ κορίτσια μου τῆλεια στὸ σχολεῖν... Μὴν τὰ ρωτᾷς, εἶμαι ὁλομόναχη. Ὡ, δὲ φαντάζεσαι τὴ μοναξιά!

— Δὲν ἔχεις τότε παρὰ νὰ μοῦ δείξεις πόσο μ' ἀγαπᾷς;

— Μὰ ναι, νάχεσαι σίτις συχνά, ὅσο συχνά θές, καὶ ἀπὸ τὸ πρῶν—αὐτὸ θάνατι πρὸ καλῶ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο οὔτε σὺ οὐτ' ἐγὼ θάχαπτε μινάχες πιά. Δὲ φαντάζεσαι τί ὁμορφὴ θὰ περνοῦμε. Τὸ

σπίτι μας ὅσο γιὰ ὁμορφιὰ δὲν ἔχει ταῖρι. Το ξέρεις. Θάλασσα, περβόλι, βιβλία, μουσικὴ, ὅ,τι σ' ἀρέσει.

Ἀπόμεινε κατενθουσιασμένη.

— Ναι, ναι! θάρχομαι, θάρχομαι ὅσο μπορῶ συχνότερα.

— Μὰ γιὰ σκέψου τί καλὰ θάνατι! Μὰ θὰ μείνουμε μόνες; Ὡ, μὰς ἀφήνουνε μινάχες; (πρόσεξε μὲ παιδικίστο ὄφρος). Γιὰ τὴν ξέρεις, σιχαίνονται τοὺς ἄλλους, ἐκείνους ποὺ δὲν τοὺς ἀρέσουνε αὐτὰ ποὺ ἀγαποῦμε μεις!

Καθμένοι ἄλλοι! Σεῖς νὰ σκέπτεστε τόσο στοχαστικὰ καὶ μετρημένα καὶ δραστήρια, τὴν ὥραν ποὺ ἐμεῖς χαλνόμεστε σ' ἀνύπαρχτα δειρὰ, προσπαθώντας νὰ ξετρυπᾶνουμε κάτι τι νὰ εὐχαριστήσουμε τὴν μιὰ στιγμὴ καὶ νὰ τὸ βαρεθούμε εὐτὺς τὴν ἄλλην.

— Καὶ ποῖος θές νάρχεται; Ὁ μπαμπᾶς μου λείπει ὅλη μέρα· ἡ Ἀντιγόνη μας εἶναι μικροῦλα καὶ ὅσο γιὰ ξένους τοὺς ἔχω ἀφήσει ἀπὸ πολὺν καιρὸ· βρίζετε δὲν κάνω πούθεν. Πότε πότε μόνον νάρθει ὁ Λάρις... σπανιότατα.

Κάτι τι σὰν κοκκινάδα καὶ σὰν ταραχὴ τὴν ἔκαμε νὰ κοντοσταθῇ νὰ μ' ἀπεντῆσει.